

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 4. У Сомбору 29. Фебруара 1868. Год. X.

О негованю осећања истине.

Осећањ истине ест радованњ о истини, а гиушанњ и одвраћанњ од лажи.

У раном детињству появлюе се ово осећањ као верованњ речма стариѣх и разумниѣх люди. Деца радо верую ономе, што стариѣ и паметниѣ говоре. Овој дечјој вери треба да родители на сусрет изиђу т. е. да деца само истину говоре а ни пошто, па ни у самој шали, да их невараяу, ер варанњ проузрокуе код деце неповоренњ према онима, кои их вараяу. —

Осећањ истине вређа се и затуплюе, кад родители у присутству свое деце страног коѣг човека лепо дочекаю, а чим овај отиде изсмеяваю га и оговараяу; кад хотимице уче децу лагати говорећи н. пр. овако : „Кажѣ учителю да си био болестан, па ниси могао зато у школу доћи;“ и кад пред децом лажу, заповедаюћи на прилику служителю овако : „иди реди ономе човеку, што ме тражи, да нисам код куће.“ — Где се овако у кући ради и говори, ту мораю деца постати притворна и лажљива.

У народной школи треба да учитель истину деци омили и да им у срдце искреност и простосрдачност улие, а то ће учинити :

Кад он сам буде у свему любитель истине и кад се чувао буде да никаква лаж, превара, притворност, лукавство и улагиванњ не обузима га.

Кад учитель деци лепе приповедке приповеда, из коих ће се они уверити, да Бог све зна, да су нјму и саме мисли наше познате, да сви добри люди истинитога и простосрдачнога човека радо имаю, а на лажљивост мрзе.

Ако учитель уме побуђивати у деце радозналост и чезню за усавршаванњ умних снага; ако им науку омили, и у

www.универзитетскабиблиотека.рф примерима наочигледно покаже, како е наука и просвета много веће благо од земаљског богатства и славе; ако буде сваку лаж деци забрањивао и гадно, од донашања гласова, оговарања и потварања децу чувао, особито пак ако лакомислену, разсејану и од нарави ветренијсту децу чувао буде од лагана и варана: то ће се онда дечије пјжно срдце на љубав к' истини привикнути.

Кад дете што погреша треба га насамо саветовати, пробудити у нјму савест, и довести га дотле, да се разжали и да припозна своју погрешку. Сваку кривицу пре ваља опростити ономе, кои од свег срдца без натеривања припозна, него ономе кои ю упорно таи.

Учитель треба да брижљиво истражуе узроке, из којих е дете слагало, да на те узроке мотри и по њима се управља при лечењу овога зла. Сасвим е друго, кад дете лаже што жели да други казни буде, а друго е кад лаже да другога од казни избави. У првом случају има учитель због лажи строго казнити, а у другом љубезно посаветовати овако: „Ја видим да си ти рад помоћи твоме другу, али ипак то није лепо од тебе што нећеш истину да кажеш. Говори дакле истину, па ћеш с тим бољу услугу учинити своје другу, него кад га у злу делу подпомажеш.“

Нека учитель незабрањено деци истинито говори о ономе што се у школи догађа, него напротив нека сам он пази, да се у школи ништа недогоди, чега би се стидити морао, ако други људи за то дознаду. — Притом нека учитель упућује децу, да буду од речи и да задату реч одрже, ал да не обећавају ништа лакоумно и непоштено.

Док се год неувери учитель да е дете доиста љажљиво, дотле нека му поверењ указуе и нека свагда простосрдечној и искреној деци указуе своју благонаклоност похвалу и одликовањ. —

Кои учитель на све ово буде строго пазио, и по овоме у даним приликама савестно поступао; тај ће однеговати у деце љубав ка истини, а тиме ће њима најбољу попутницу за живот дати. —

Слово, на Светосавској светковини

у школи србској Горњо-Карловачкој 1868 год.

(Говорио учитель Манойло Грбић).

Поштовани Зборе! Славна обћино!

Радо се примам дужности своје да вас овђе у школи нашој из срдца поздравим. Дужност ова моя потјече из мога учительскога позива. Обичајем освећена је ова дужност моя, и колико иста мене одликује међу вама, толико служи и вама на сјайну част, да сте увиђели потребу јавне бесјде. — Без сумњѣ ви ћете, славна обћино, радо пристајати и на сва она права, без којих јавна бесјда а плодна ни помислити се не може. Нисе ми то главна нацјера да вам овђе разлажемо сва она права, која јавна бесјда за себе неодољиво захтјева, толико само мимогред дајем: да јавна бесјда мора бити слободна. Слободна бесјда не иде на то, да она вређа и напада, да заеда и опада. Одрешито речена истина не може никада разумна човјка вређати. Говор наш имаде своје законе у светом Еванђељу! На такве говоре не може се хришћанска скупштина жалити. А кад се то тврђенјем побити не може, а оно још мањ може говорнику нетко заневетати, да је увреду на некога говорио, на чест нападао, или на смутњу нишанио, било у породици, или у обћини.

Молим покорно да ме још болј разумјете, изволите се само обазрјети на тужну прошлост србскога народа. Свакојакѣ бјде и неволј, у кое стезаше лукавство и подлост, а за највише мрачњаштво наш беззазлени народ; велим те и подобне аветинјем стераше народ наш са свога попршта и, што је најгоре, ти црни злогуци злоупотредише нам народ, те му је невјера уз колјно присјдавала. . . . Послједице су тога биле: да је србска црква и школа сасвим занјмила; а и ако је када која рјч прочути се канила; одмах се србски говорник са тугом вайко, те је тако и постала позната пословица: „Реци — па гледај те утеци! — Изпеци па реци!

Оволико у обће мислим, да сам морао рећи на ограду самога себе, кад ми већ дужност надлежи, да пред вама овде јавно бесјдим. Сами пак видите, да уз слободну бесјду захтјвам од вас подпуну слободу и за себе. Дакле са пуним увјеренјем, да је славна обћина моя најпреча заштита, прелазим

на поглавиту задаћу своју, те ћу и ту само кратко рећи о значењу ове светковине по нас.

Далеко би ја отишао, да ја вас подсећам на жалостно стање израилскога народа кроз сав течай његовие пророка. Изопачени тај народ држаше највећу насладу своју у томе: свое родољубиве пророке опадати, сваку им пакост чинити, и најпосле грозно убити их. Тако се заврши и повѣст о Месији. — Уважите само, да е та сва бѣда у томе народу долазила од њиовие грађана и школание люди, ученика и учителя. Отровна школа жидовска остави нам тужни спомен са своима фарисеима, књижевницима и назови — архиереима. Нема сумњѣ, да е сва несрећа жидовскога народа имала свое вѣрне дадилѣ у туђинцима: у Римљанима с' едне стране, а с' друге у Вавилонянииа. — Вѣрницега примера неможе Србин наћи у повѣстници свѣта од жидовске судбе, па да разясни себи уду судбу свога народа. Тако баш стесняваху и Србе с' едне стране похлепни Запад, — а с' друге опет горди Цариград. — И доиста оћаше сав славенски живот под таком удруженом страшном силом у Илирику да се угаси: Паде краљвина Рва'цка у Приморию, падоше войводине у негдашньої славной држави Самовой по Норику и до Ретие; и Срби лукавим упљовком туђинским завађени и омражени већ се колебаху у својој жупанској управи.

У таквом тужном станю затече наш народ и 12. вѣк. Глачители пригуляху нову снагу око себе, само да што пре спреме задњи час Србима. — Дивлѣ орде азиатске бише угодни помоћници и Западу и Цариграду у томе безбожном коварству. Већ се непријатељске чете появљиваху на србској земљи. — Но у Божием свѣту ние смртница подписана била србскоме народу. Промисао Божији подиже међу Србима свету кућу Неманића, да она избави род свой од вѣчне пропасти. Неманићи разумѣше своју задаћу, и они е уз благослов свемоћнога Бога и рѣшише сретно.

Долазак светого Саве у свой народ донесе Србима нове услове народнога живота, кое видимо послѣ оличене у србскоме краљу Милутину, и највѣрние у Цар-Душану Силноме. Србска држава умиваше лице свое на три мора европска, и непријатељи брзо познадоше, да Бог може из праха себи подигнути свое вѣрне слуге, а гордελвивце у прах претворити. — Тако е! Обазрите се браћо, само натраг, и узмите црну судбу народа нашега од несрећнога Косова амо, па ћете одмах

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

разумѣти, да ту мора бити невидљива рука Божија, која проведе србски народ кроз толике вѣкове а кроз ужасне бѣде и невољѣ, те Србину још отражника имаде! Држећи то увѣренѣ нећемо криво рећи ако признамо одмах, да е св. Сава баш имао коме доћи, и Бог е имао коме давати свой благослов : ер е србски народ имао од Бога у себи готове све способности, да може примити и обчувати просвѣтне установе, које му светителъ пѣгов донесе и кои се зову : Вѣра православна!

Да е вѣра православна уз врлине србскога народа тако чудотворна, можемо се увѣрити код народа нашег и на мањем простору. Узмимо само разсуло србскога народа за нѣмачко-турскије ратова. Срби позвани кренуше у ове стране и станише се које међу туђе елементе, које пак међу отуђене. — Народ србски донесао е овамо у крви својој из свога србскога царства неограничену љубав и преданост за свога цара. Ту грађанску доброту своју дѣлио е наш народ свагда са нашим богатославном владујућом кућом хабсбургском! Дашто, да е народ наш имао се коме замѣрити са том својом врлином : лутеранима и пр. замѣрише се Србљи, ер су Србљи лутеране по Штаврској изстребили. — Калвинима по Угарској замѣри се наш народ свакојко. Рим неблагодарни радо изстребљаше православљѣ. — С једном рѣчи : Србске насеобине у овим земљама бсамише се тако, да нас у најповије доба називаху „увенулим гранчицама.“

Славни зборе! Неговорим ја да вас надмудрим. Ово су све историчке истине, за које ви знадете. И ја сам навео те неке податке о нашем народу зато, само да вам речем, да е просвѣта најболѣи наш пријатељ. Али какова просвѣта? Заиста никакова са стране, већ она, која се развија из саме природе нашега народа. Само таква просвѣта може по наш народ пробитачна и спасоносна бити, а сва туђа, и насилна убитачна е по Србство! Слава Богу! наш вѣк опријатељива се са природном просвѣтом разнолики народа, те се и ми можемо надати лепом и човѣчној будућности.

Огрлимо само чистоћу и безазленост душе. Цѣнимо свой народни понос нада сваком временом и таштом користи и суством. Подмладимо међу собом братинску љубав. Уважаваймо свою србску школу и покланяймо јој оно старанѣ, које нѣој покланяху овђе наши предци. Па тако, и само тако, долазиће

нам св. Сава на радост и народну срећу, те ће Србче из душе пропѣвати одзивајући се својем србском покровителю :

„Устало е устало велико и мало,

„А нестало и пропало што е Срблѣ клаго!

Божие Заповѣди.

Неколико лекција из Катихизиса у III. разреду народне школе).

(Настављено).

II.

ДРУГА ЗАПОВѢД.

„Не сотвори себѣ кѣмѣра ни свакагѣ подобѣа, слика на неки горѣ и слика на земљи низѣ, и слика бѣ водахѣ и подѣ земљю : да непоклонишиа имѣ, и да не послужиши имѣ.“ —

„Неправи себи кипа нити икакве слике од онога што е на небу горе, ни од онога што е на земљи доле, ни од онога што е у води и испод землѣ. Немой им се кланяти нити им служити.“

Дѣтице! Ви сте учили у библичној повѣсти, да су пре Христова рођеня само Евреи едног и правог Бога вѣровали, а други народи кланjali су се идолима. — Ђдни су се кланjali сунцу мѣсецу или звѣздама; други су царева и юнака за богова поштовали; трећи су измишљивали себи лажне богова и давали су свакој снази природној име Бога, те су вѣровали громовника Перуна, Давора Бога рата, Радогоста Бога гостбе и части; Коледу, Додолу, и Виле или друга каква измишљена и лажна божества, којима су се кланjali. Многи су правили од сребра и злата или од туча и дрвета кипове, пред њима се кланjali и говорили камену : „Ти си наш бог!“ — Шта мислите, вли то паметно било ? — (Нис). Можели Господу Богу по вољи бити, да се люди кланяю сунцу, или кипу ког сами себи направе ? (Не може). Како се пое у псалтиру о идолима ? „Идоли ѣзыкѣмѣ — сребро и злато дѣла рѣкѣ челоуѣческихѣ : оуста имѣтѣ и неозглаголютѣ, очи имѣтѣ и не оузрагѣ, оуши имѣтѣ и не оуслышатѣ, ниже ко естъ дѣхѣ бѣ оустѣхѣ ихѣ, Подокни имѣ да ездѣтѣ творашиа а и вси надѣкѣишиа нанѣ.“ Шта значи то на Србски ?

Имаюла право дакле они, кои се кланяю идолима, ил'

сунцу и звѣздама или икоіою другою тварки Божіою? (Немаю). Зашто немаю право? (Зато єр им те ствари помоћи немогу, а сам єдан Бог кадар є свакоме помоћи).

Шта забранює дакле Бог у другој заповѣди? — „У другој заповѣди забранює Бог, да неправимо себи идоле и да се некланямо ни єдној ствари, — била она на небу или на земљи или у води или под земљом, — ни єдној од тих ствари несмемо се кланяти онако, као што се валя Богу кланяти.“ —

А шта се заповѣда у другој Божіој заповѣди? „У другој Божіој заповѣди заповѣда се, да се ми само єдном и истинитом невидимом Богу кланямо, Нѣга єдног прославлямо и Нѣму єдном служимо.“ —

Єли дакле гриота држати и поштовати слике, коє показую свете догађає или света лица? „Ние гриота држати и поштовати слике, коє представляю свете догађає и света лица.“ —

Одкуда дознаємо да ние гриота држати свете слике? „Да ние гриота држати и поштовати свете слике то дознаємо из самог св. Писма старога завѣта. Сам Господ Бог, кои є забранио кланяти се идолима, заповѣдио є Мойсею да у скинии над ковчегом завѣта постави слике Херувима (анђела), и народ кланяюћи се Богу управля є поглед свой баш на ту страну гдѣ су биле ове слике.“ —

Потоме дакле, єли противно другој Божіој заповѣди правилно почитанѣ икона? „Правилно почитанѣ икона ние противно другој Божіој заповѣди.“ —

Шта є то икона? „Икона є реч грчка и значи слику, образ или изображение. У православној цркви нашої иконом се називаю изображения Бога, како се он у тѣлу явио, пречисте Богородице, и светих Божіих угодника.“

Треба ли дакле да поштуємо икону Исуса Христа, и светих Божіих угодника?

„Доиста треба и ево зашто: Свако дѣте кад види слике своих родителя, мило му є, и кад родителѣ неможе видити, а оно погледа слику ныхову, па се сећа оних, кои му живот дадоше, а достойно уважава и поштує и саму слику ныхову, коя га на родителѣ подсећа.“

Чему се из овог примѣра учити можемо?

„Кад дѣте с пуним правом поштує слику отца и майке, и других своих добротвора, то смо и ми Христијани дужни по-

штovati слику Господню, Божиє Матере, светих Анђела и Божијх Угодника.“

„Ели дакле гриота пред иконама Богу се молити, а иконе целивати по уставу св. Цркве наше ?“

„Пред иконама Богу се молити и цѣљивати их по уставу и пропису св. Цркве наше ние гриота, ер ми се не молимо икони, нити се од вѣ помоћи каквой надамо; него се молимо Богу ил' призивамо Свете, коих слике на иконѣ гледамо.“

Зарад чега се у нас употреблюю иконе ? „Иконе се употреблюю зарад побожнога сеђаня на дѣла Божия и на дѣла Нѣгових светаца, што су на иконама изображени.“

Нашто су дакле налик иконе ? „Иконе су налик на књиге. Разлика е само у томе, што су књиге написане писменима, а на иконама видимо исписана и нацртана лица и ствари. Књигу може читати само онај кои познае писмено, а слику може читати и разабрати што е на ньѣй свако и најпростѣи као и најпросвѣштенѣи.“ —

Имали и данас люди кои се кланяю идолима ? Ина доиста и данас још много люди кои правога Бога непознаю, него се идолима кланяю, и држе, да е сунце и месец, или коя велика и страшна животinja Бог. Такови се люди називаю идолопоклоници, и грѣше против друге Божиє заповѣди. — Кои люди греше противу II. Божиє Заповѣди ? —

Хвала Богу међу нама нема таквих идолопоклоника, али на жалост има ипак много люди међу нама кои грѣше против друге Божиє заповѣди. Како се зову они люди, кои се лакоме на новац, па вараю и отимаю само да што више блага накупе ? (Сребролюбци). — Ти лакоми сребролюбци пре би се са животом растали него с новцем, оны вѣhma милую дукате и сермию него самога Господа Бога. С' тога се могу и лакоми сребролюбци називати идолопоклоницима.

Против коє Божиє заповѣди грѣше дакле лакоми сребролюбци ? (Лакоми сребролюбци грѣше против друге Божиє заповѣди). — Шта би ваљало, да чине они коима е Бог земальских блага изобила дао ? Ваљало би да дѣле милостию клѣстима слѣпима и убогима, да подпомажу цркве школе, болнице и друга богоугодна и общтекористна заведениа. —

Дѣчице! Има опет люди, кои се само стараю, како ће се добро навести и напити, и како ће себи угађати, а на Бога и на душу своју и непомишљаю. Шта вам се чини да л' и ови грѣше противу друге заповѣди ? (Грѣше доиста). — Ко е њихов

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

идол (трбух). А како се назива грѣх, ког чине оваки люди? (Неситост у елу и пићу). Кад друга заповѣд Божия забранюе неситост у елу и пићу; то чему нас она тим самим упућуе? (Друга заповѣд упућуе нас умѣрености, уздржљивости и постеню ради спасения свое душе).

Још има люди, кои се холе са својом науком, своим здрављем или своим богатством и званјем, па се Бога не сећаю, а друге люде држе ниподашто. И ти грѣше против друге Божие заповѣди. Шта е њихов идол? (Њихов идол е охолост е науком, или са здрављем или са богатством и званјем. — Сећате л' се из библичне повѣсти едног охолога цара, кои е заповѣдио да се сви люди његовой златной слици кланяю? (То е био цар Навуходоносор).

На последку, дѣчице, има люди кои се крсте, кланяю, Богу моле и посте, ал зато опет неваляла дѣла чине и нестараю се да се поправе, то су притворници и лицеѣри, и ти грѣше против друге Божие заповѣди.

Кад нам друга Божия заповѣд забранюе охолост и притворност, то шта нам она заповѣда?

„Друга заповѣд заповѣда нам да будемо смѣрни, понизни, и да чинимо добра дѣла а да се тиме нехвалимо.“ —

Ода шта нам се дакле валя све чувати, ако хоѣмо да негрѣшимо против друге Божие заповѣди?

„Ако хоѣмо да негрѣшимо против друге Божие заповѣди, то нам се валя чувати: Лакомства на богатство, неситости у елу и пићу, охолости и притворности.“

Ков нам се врлине препоручую у другой Божией заповѣди?

У другой Божией заповѣди препоручуе нам се: 1). Подашљивост у деленю милостинѣ и грађеню обштекористних и богоугодних задужбина. 2). Умѣреност, у елу и пићу, уздржљивост и пост зарад спасения душе. 3). Смѣрност или понизност и право угађањ и служењ Богу добрим дѣлима без сваког хвалисана.“

Основне школе у Французкой.

Чувени Јулие Симон вели у свом извештају о рђавом стањю основних школа у Французкой ово: У нас има још 10119 община без основне школе; 1895 других, што своју децу у

суседна села шалоу у школу; има 19312 обштина, што немаю девојчке школе. Учительске плате многе су још тако слабе, да их има преко 6200 правих и 2100 помоћних учитеља, којих плата не прелази 600 франака (фр. шайна). Са учительским пензијама стоимо тако слабо, да онима, који 30 година ове мучне службе претуре, па неможемо више од 60 фр. помоћи да дамо. Од 5,000000 деце за школу има више од по милиона, што се и не пријаве у школу, а од оно 4 и по милиона што се токорс упише половина е, што само обзиму којекако у школу долази, а чим сине пролеће нестане их, да опет под ђсен дођу, те тако никад ништа не науче. Али и она друга пола, што токорс уредније долази, научи нешто злеудо читати, али му оно неиде од срца, нити се оном радуе, ер учитељи не умею да одаберу материял, те онако изишавши из школе никада књиге у шаку неузму, него за 2 и 3 год. дана заборавае читати. На сваких 100 брачних парова има 36 % што не уме свог имена записати. Од војка има их у неким краевима по 25, у неким 50 до 68 % што незна ни читати ни писати. Са тога е министарство просвете увело сад, да свако дете под моранѣ у школу иде, ер е, како министарство вели, званѣ и наука обшта и јавна дужност, и као што мора сваки бити војник, тако мора и сваки да научи и да зна читати и писати.

Исторички преглед црквених књига.

(Продужено).

6. ПСАЛТИР СЛѢДОВАНИ

(или велики).

Књига ова ест скоро то исто, што псалтир с великим часословом заедно, т. е. таква књига, у којој е изпрва напечатан псалтир а затим вел. часослов. У осталом књига ова разликуе се од псалтира и часослова понаособ узетог у томе што су из нѣ изостављѣне песме св. писма и часови о навечерию Божића, Богоявљениа и вел. Пегка, а додато е слѣдуюће:

1.) Умилителни канон Ис. Христу, сачинѣн Теоктистом, монахом Студиским.

2.) Два умилителна канона Богородици, од којих е едан

сачинѣн Теостериктом, монахом из 9 в. а други Теодором Дуком Ласкарем, царем грчким из 13 в.

3.) Умилителни канон свим светим и анђелима сачинѣн Јосифом пѣснописцем у 9 в.

4.) Акатист Богородици, сачинѣн патриархом цариградским Сергијем у 9 в. и Исусу Христу написан Јоаном митрополитом Евхаитским.

5.) Молитве пре и после причешћа.

6.) Слово Кирила Александриског о излазку душе и другом долазку Христовом.

7.) Службе на све дане седмичне из различних гласова Октоиха избране.

8.) Правило за оне које се приправљају за службу, и

9.) Указ о тропарима и кондацима преко седмице.

Будући да се књига ова налази у грчкој цркви, то се одтуда закључити може, да је она свој постанак добила изван Грчке, и по свој веројатности сачинѣна је св. Методијем и Кирилом ради нових славенских цркви; јер у састав њен долазе обште службе на све недељне дане и друго најнеобходније из различних књига скупљено, које показује, да је она састављена због недостатка ових књига, но Грци су их дотле већ имали; у осталом и ова књига при Методију није могла бити тако обширна, јер се данас у њој налазе и пр. канони и акатисти, који су после времена Методијевог сачинѣни.

7. ОКТОИХ.

Октоих је књига одређена за певницу, и садржи у себи то, што се у богослуженију периодично мења, т. ј. духовне песме, које изражавају различне гласове каође се душе. Он је првобитно одређен само за појанѣ, и дели се на 8 гласова, по чему се и зове октоих или осмогласник. Сваки глас траје кроз свих 7 дана, а сваки седмични дан има своје особито значењѣ. Тако у дане воскресне или недељне слави се воскресение и страдањѣ Христово, показује се каођој се души основ надежде и моли се заступанѣм Божије матере. Понедељнком и вторником оплакује се бедно станѣм грешне душе и призивају се за заступнике прво анђели а затим предтеча. Средом и Петком улива се каођим се надежда описаним страдањем Христових и покровитељством Божије матере. Четвртком се моле за заступнике св. Апостоли и светитељ

Николай; Суботом славе се сви свети и шилю се молитве за мртве.

Октоих се уобште држи за производ св. Јоана Дамаскина; но он е сачинио само правила воскресна или недељна и то не цела, ер вторе стихире воскресне на „Господи възвахъ“ и на „Хвалитехъ“ написао е Анатолие патриарх цариградски, треће стихире Богородичне Павле Аморејски; Ексапостиларе цар Константин Порфирогенит, а стихире еванђелске цар Лав премудри. Правила осталих дана (изузимајући каноне Богородичне, за које се држи да их е Дамаскин сачинио) есу производи Јосифа и Теофана митрополита Никейског (писателя 9 в.) што се видити може и из надписа канона, кои скоро сви носе имена њиова; а песме премда нису надписане, ал у њима е исти дух и скоро исти изрази. Св. Јосиф написао е свию гласова каноне св. Предтечи, крсту, св. Николаю и свим светима; а св. Теофан Анђелима, Апостолима и за мртве. Ово су чинили с том намером, да протегну Октоих и преко осталих дана седмичних и то на сви 8 гласова.

Октоих будући одређен за поянѣ, на грчком езику написан е слогом везаним, т. е. у стихови, но у нашем славенском октоиху ово се не може видити, ер при преводу на славенски език пазило се само на верност, *) у ком случаю везани слог морао се променити у одрешен; но при свем том и у нашем октоиху врло е приметна поезия.

Октоих е расположен, као што е речено на 8 гласова. Тако е првобитно расположио своя сачинения св. Дамаскин, коме су и остали писатељи духовних песама подражавали. Вредно би било знати, зашто е Дамаскин изабрао ни више ни мањ од 8 гласова? На ово питањ одговараю различно; едни мисле да е сотим изразити хтео 6 дана створеня света, седми дан покоя и осми вечитог празнованя; други говоре да е за основ 8 гласова узео 8 коренитих звукова, из коих е сложена цела вештина музике, и коих у улазной линији има 7, а осми е после њих повратни на свой почетак, само са удвоеном мером; трећи на последку држе, да е 8 гласова зато

*) Верност ова наблюдавана е често без обзира на синтактична правила, као што се н. пр. из слѣдуюћег антифона видити може: „*Пѣстинимъ непристаннымъ божественное желаніе кыбартъ, міра свѣтымъ свѣтнамъ кромѣ.*“

узето, што су они нађени за довољне, да могу изражавати различни садржај свештених песама и пробуђивати у христијанима различна чувства побожности. — Последња два миђина већом су страном примљена.

(Продужиће се).

Д о п и с.

У Јбуки, код Вршца 4. Фебр. Не можемо пропусти да милом Србству не јавимо, како е светковина св. Саве код нас обдржавана. Ми Срби овде смо помешани са Романима и има нас една трећина Србаља а две трећине Романа. До сада смо имали едно мешовито училиште и вавек е бивао учитељ Роман, али обштина србска увиди, да иђна дјчица ни најманђ у науки ненапредую, но шта више да се и од свое народности одвраћаю, и зато свое Србско училиште прошле године подиже, а ове год. прослави први пут достојно св. Саву као заштитника просвете наше. — Тог дана у цркви службу служио е Г. Јесей Панић свештеник. Народа у цркви било е доста, а то понајвише за то да чую како ће ученици песму св. Саве појати; и по свршетку службе сав народ са лићном ишао е у училиште. — Ту се водица осветила, а ученици су појали тропар и песму св. Саве врло умилјато, и на радост обштине, која досада таково што ние имала прилику слушати. —

Полгодишњи испит у нашем училишту држан е 3 Фебр. Деца су у свима наукама лепо одговарала, а особито у рачуну на памет, тако да е цела обштина задовољна, за кое учитељу нашем г. Ђорђу Крагуевићу јавно захваљујемо. При истом испиту присуствовали су и неки Романи, кои су са намргођеним лицем гледали како учитеља тако и милу Србцад, која е пре забатаљна била а сад на ново оживила, па се учи и васпитава у духу свое народности. И у цркви болји ред заведосмо, ер една е недеља србска и пов се све србски, а друга е романска. Дјчица србска сво пјние знаю и у цркви пою тако, да се сваки Србин наслађуе, и мило му е кад чуе, а пређе све натрашке беше, ер су школска деца појала час србски час романски, а то е било сметено и ружно слушати.

Јован Стаић трговац и обштинар. — Никола Станишић благајник и обштине члан. — Јова Николић обштинар. —

Школске вести.

НАРЕДБА В. КР. НАМЕСТНИЧКОГ ВЕЋА ХРВ. СЛАВ. ДАЛМАТИНСКОГ. Кр. Намјстничко Веће ово издало е свим жупанијама у троедној краљвини под 9. Велаче 1866. Бр. 2067 (278) врло важну едну наредбу клонећу се на благо школа и учитеља, коју смо сад тек у

стану читаоцима нашим саопштити. Она у изводу гласи овако : „Непрестано долазе тужбе од сеоских учитеља, да по више месеци недобияу плаће, а догодни се такође случај, да е дан учитељ по наредби обшт. бележника морао главом од куће до куће плату своју ексекутивно утеривати. Да се тим на срамоту просвјете овог столећа служењим погрдама едаред край учини, одређуе се, што слѣди :

1. Намет за покриће школских трошкова има се заеднички и у едно доба утеривати с наметом потребним за покриће осталих обштинских трошкова. —

2. Обштина обвезана е пре свега дотичним учитељима исплатити плату из обштинске благајне сваког мѣсеца унапред. Док се учитељу плата не исплати, дотле се не сме плата ни судцу, ни кнезу или како се зове дотични поглавар обштински, нити бележнику, нити едном обштинском чиновнику или службенику издати.

Над извршивањем тих установа има се особито бдити, и против дотичних нехайника има се најстроже поступати.“

ОСНИВАЈМО ЧИТАОНИЦЕ! Под овим насловом налазимо важан чланак едног учитеља у Листу за Народне Учители, из кога читатељима нашим као најглавине у изводу саопштавамо ово : „Васпитањ е онај богати извор из кога благостањ, величина и снага народа извире. — Лоше материјално стањ нама учитељима недопушта, да си набавимо сву духовну рану и да ю уживамо. — Овој необходимой и живој потреби само се тим доскочити може, ако сваки учитељ у своје кругу оснуе читаоницу, нека би била још тако мала била. Тиме ћемо унапредити обрзованост и своју и народа свога, и подпомоћи књижевност, — најачи стуб народности наше. Нема те обштине, где се не би нашло три до четир любитеља читаня, кои би по свој прилици готови били драговољно приступити таквом подuzeњу. А три до четир члана било би доволно, да се временом знаменито друштво из тога развије. Ми нисмо само учитељи деце, него и учитељи читавог народа свога, и по томе наше деловањ ваља да се распростире и ван школских зидова, међу народ, те ту да служимо обавештавањем и саветима своима, као што то пол, старост и друге околности собом доносе. По други пут молим и позивам браћу саучитељ, да подижу читаонице, — у интересу своје и народа нашега. Употребимо сваки пут, сваки начин и прилику, која се подала буде да то остваримо. Нарочито у учитељским конференцијима нека се поводи реч о томе. Радимо око тога, да не буде ни едне обштине, која не би имала своје читаонице! Ово е први услов за народно васпитањ и небројне су оне користи, што ће одгуда по домовину потећи. Само ћемо тиме постићи и то, да ће нам се народ при упражњавању најсветијих грађанских права своим собственим уверењем руководити, а не бокалима с вином. На ноге браћо учители! покажимо знака живота од себе! Време јурје напредуе, и ко с њиме неиде едним кораком, тога ће да оборе вали напредка и да га сарапе!“ —

Ове срдачне речи препоручуемо уваженю наших народних учи-

теля, и надамо се да ће се они својски постарати, да се по селима нашим Читаонице заведу. Нека нам за пример у томе служе общине : Петрово Село у Бачкој и Бан у Баранји, где се ово дело у име Божије већ започело !

ЖЕЉЪ СЛОВАКА. Двадесет и една словачка община жупаније Спшкѣ (Сепешкѣ) преко вретног родољуба А. Добрянског послале су молбу земаљском сабору угарском ради равноправности словачке народности с мађарском. Молба ова састоји се из четири одделенија. Треће одделеније гласи о школама и о просветним заводима. У њему браћа наша Словаци од земаљског сабора ишту :

1. Да у свима народним и главним школама словачким учевни језик буде само словачки ; ер младе године и њѣжни узраст дечији недопушта без природне казни кинетије дечице са неразумљивим ученијем на више језика. —

2. У свима гимназијама, што су међу словацима да се науке предају на словачком језику, но и мађарски језик нека је обавезни предмет учења у свима разредима почевши од првога. Други језици нека се као ванредни сматрају.

3. За словачки народ нужно је најмање шест гимназија, две више и шест нижих реалки, и два словачка учитељишта. Сви ови заводи имају се о државном трошку издржавати.

4. За словачки народ нека се подигну две велике економске школе, и у свакој жупанији по една мала економско-шумарска и обртничка школа.

5. Почем народ од три милиона душа потребује званичника, ответника и судија, нужно је да се заведу две државне правне академие са словачким језиком предавања. Осим тога треба да се на кр. свеучилишту пештанском заведе катедра словачкога језика, и да се наместе доценти, кои ће науку словачки предавати.

6. Сваке врсте јавне учитеље да државна благодетница плаћа, а надзор над школама да води не само држава, него и народ, кои тога ради у својим народним скупућинама потребни одбор бира.

7. Ако се ученим академјама и друштвима из общте земаљске благодетнице подпора давала буде, то нека се таква свим народима у Угарској без разлике и по суразмерности броја душа даје. —

ЗАПАДНИ СЛАВЕНИ И КИРИЛИЦА. Учени Чех Др. Ф. Карил Кампелик, у својим писмима, које нам Славјанская Заря доноси, Југозападне Славене Чехе, Словенце и Хрвате, позива да приме Кирилска писмена, наводећи међу осталим и ово : „Сви најсмисленији међу Славјанима увјерени су, да нам се ваља духовно и национално савјединити под заставом славјанских апостола Кирила и Методија. Ако дакле ви југозападна браћо желите себи добра и напретка, ако желите своју будућност обезбједити и сјајном учинити; то свима силама уводите код вас свештена кириловска писмена. Ако желите едан другог разумети, разумевати се са свима Славјанима и поставити тврди и постојани залог узаймности славјанске; то без оклевања примајте азбуку, која је света свеза објединитости међу Славјанима. Желите ли водити напредну трговину с браћом Русима, Србима и Бугарима, и тим богатити се; то пишете кирилицом и учите Славјански. Желите ли да младеж ваш у

промишљности, у обртности и занатима напредује, те да за своје занате нађе златно земљиште у источној половини Европе и у трећини Азије; то учите децу у школама азбуци кирилској и език у славјанском и т. д.“ Тако се одзива учени Чех о писменима, која ми за толико несрећних вѣкова сачувасмо, и која нашу свештену драгоценост сачињавају, коју нам с поштовањем чувати и које нам се тврдо придржавати ваља! —

ЗАВЕШТАЊА. Јосиф Мунтил грађанин Сегедински, који се у Сегедину 8 Октобра прошле године упокојио, оставио је на фонд србског Учитељскоприправничког Заведенија у Сомбору 200 фр. а. вр. Исти завештатељ од иманија свога оставио је такође лепу суму Сегединској св. Николаевској Цркви, заклади за сиромаше при истој цркви, и вараждинској болници у Сегедину. — Бог да му душу прости!

ПРИЛОГ НА ПЕНЗИОНИ ФОНД РИМСКИХ УЧИТЕЉА. Прослављени мађарски меценат Арихепископ Калочки Хайналд, покљонио је недавно 5000 фр. а. вр. на закладу за пензију римокатоличких народних учитеља у епархији Калочкој и Бачкој.

ПОКЛОНИ ШКОЛАМА И УЧИТЕЉИМА. Г. Божидар Вујић кр. поштар у Суботици и Гђа Емилија Мучалова у Мартоношу, послаше преко Г. Гойковића учитеља Суботичког предплату на два примерка Школског Листа за целу 1868 год. с изјавом, да се дар њијов сиромашним школама у Баранји шаље. Благодарјећи на овим племенитим даровима јављамо, да се они шаљу србским школама у Майши и у Шумберку.

Г. Любомир Момировић трговац у Шиду предплатио је на Школски Лист за једног сиромашног а доброг учитеља и дар се његов шаље Гд. Дамјану Поповом учитељу Бродском.

Преч. Г. А. Борђошки парох Силбашки, наместник и члан конвентуалне поклање Школски Лист за ову годину срб. школи у мѣсту рођенија свог Станишићу; учитељу Байском г. Симеону Станковићу, и пароху Егарском г. Милошу Јанковићу.

ЈВНИ ОДГОВОРИ.

Преч. Г. Д. Пе . . . ћу пароху у Обр. Предплата за ланску целу годину, као и за прво полугодје ове године исправно је примљена, али по гласу записника имамо од вас још примити четири форинта за годину 1866. које сте године такође Школски Лист с Пријатељем Младости добијали.

Пр. Госп. П. Пређићу пароху у Орловату. — Ваша компанијска власт послала је у почетку прошле године 2 фр. и тим је исплаћен Лист Школски за општину вашу до конца Јунија. Остаје дакле дуга за друго полугодје 1867. још 2 фр. а. вр. — Предплату на целу ову годину за Срб. Школу од вас исправно сам примио. —

У Србији прима предплату за Шк. Лист г. Прока Теодоровић.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена је на целу год. три форинта, а на по год. 1 фр. 50 нв.

Издаје и уређује Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Андрије Вагнера.